

21. EBEN Geleneksel Konferansı İzlenimleri

Cihat Özsöz

İş Hayatı ve Toplumsal Hayatta Mesleki Ahlak

21. EBEN Geleneksel Konferansı 17-19 Ekim 2008, Antalya

Avrupa İş Ahlakı Örgütü (European Business Ethics Network/EBEN), akademi, iş dünyası, kamu sektörü ve sivil toplumda sıkça karşılaşılan bir kavram olan iş ahlakı konusunda çalışmalar yapmak üzere 1987 yılında kurulan uluslararası bir sivil toplum kuruluşudur. Kuruluş, bünyesinde akademisyenler, STK temsilcileri ve kamu sektöründe çalışan çok sayıda üye barındırmaktadır. Kırkın üzerinde ülkeden yüzlerce üyesi olan kuruluş, iş ahlakı konusuna ne kadar farklı yaklaşımlar olabileceğinin de âdeta bir göstergesidir. Nitekim Başkan Luca Van Liedekerke de EBEN'i tüm bu çeşitliliği onaylayan ve içeren bir kuruluş olarak tanımlamaktadır.¹ Bu amaçla çeşitli ülkelerde konferans ve çalışma toplantıları düzenleyen kuruluş kendi görevlerini; ahlak ve mükemmelliği ön planda tutmak, küresel piyasadaki ahlaki zorluklar konusunda dikkatleri arttırmayı sağlamak ve iş hayatının toplumdaki rolünü tartışmaya açmak olarak açıklamaktadır.

Bu doğrultuda gerçekleştirilen en önemli faaliyetlerden olan ve bu yıl yirmi birincisi düzenlenen EBEN Geleneksel Konferansı, 17-19 Ekim tarihleri arasında Antalya'da gerçekleştirildi. Organizasyonda çeşitli ülkelerden çoğunluğu akademisyen yaklaşık 120 katılımcı yer aldı. Kongre EBEN'in Türkiye sorumlusu Mahmut Arslan, Hacettepe Üniversitesi öğretim üyeleri ve öğrencilerinden oluşan ekip tarafından organize edildi. EBEN iş ahlakı konusunda yapılan çalışmaların ortak bir platformda bir araya gelmesi ve duyurulabilmesi açısından oldukça önemli bir girişim olan bu konferans yoluyla bu konuya daha fazla dikkat çekmeyi amaçlamaktadır. Bu sayede sadece teoride değil pratikte de iş ahlakı konusuna yönelik bazı çözümler

---

¹ İş ahlakı alanında akademik bilgiyle desteklenmiş fikirlerin bir araya gelmesini ve pratiğe dökülmesini amaçlayan EBEN, sosyal sorumluluk ve sürdürülebilirlik gibi alanlarda yapılan çalışmalara da ilgi göstermektedir. Örgütün amaçları; iş dünyasında yaşanan tecrübelerle ideal pratiklerin karşılaştırılması ve en uygun pratiklerin belirlenmesi, iş ahlakı alanında çalışan araştırmacıların ve danışmanlık hizmeti verenlerin uluslararası düzeyde birbirleriyle iletişime geçmeleri, dünyanın neresinde olursa olsun aynı alanda çalışan örgütlerle iletişime geçilmesi ve ortak proje çalışmaları yapılması şeklinde özetlenebilir. Örgütün dokümanlarına başvurarak çoğaltabileceğimiz bu amaçlar, örgütü Türkiye'deki akademisyenler, araştırmacılar ve işverenler/işgörenler için de önemli hâle getirmektedir. Ayrıntılı bilgi için bk. www.eben-net.org.

ya da çözüm önerileri sunulması mümkün olabilecektir. Küresel krizlerden dolayı olarak da olsa etkilenen Türkiye’de iş ahlakı konusunda pratiğe yönelik çalışmalar yapılması, potansiyel zararların en aza indirilmesi açısından büyük bir önem arz etmekte, bu yüzden iş dünyasına akademik formasyonda çözüm önerileri sunabilecek bir içeriğe sahip olan bu konferansın, bundan sonraki yıllarda da takip edilmesi hem akademi hem de iş dünyası için oldukça faydalı olacaktır.

“İş Hayatı ve Toplumsal Hayatta Mesleki Ahlak” ana başlığıyla düzenlenen konferansta; “Felsefe, Teori ve Etik”, “Ortak Sosyal Sorumluluk ve İş Ahlakı”, “Kültür ve İş Ahlakı”, “Avrupa’da Ortak Sosyal Sorumluluğun Tarihçesi”, “Bireysel Algı ve Ahlak”, “Pazarlama, Müşteriler ve İş Ahlakı”, “İnsan Kaynakları Yönetimi ve İş Ahlakı”, “Siyaset, Bürokrasi ve İş Ahlakı”, “Bilgi ve İletişim Teknolojileri ve Ahlak”, “Mesleki Ahlak”, “STK’lar ve Ahlak” başlıkları altında yapılan oturumlarda İngilizce ve Türkçe sunumlar gerçekleştirildi.

Kongredeki önemli sunumlardan biri, Selçuk Uygur’un “Anadolu’da Kobiler” örneği üzerinden yaptığı “İslam’da Çalışma Ahlakı” konulu çalışmaydı. Uygur, değerler üzerinden yapılan ticarete eleştirel bir bakış getirerek dinleyiciler açısından oldukça faydalı bir sunum gerçekleştirdi. Bir diğer önemli sunum da Sven Helin ve Johan Sandstörmler tarafından hazırlanan “Etik ve Kimliğin Ortak Kodları” başlıklı sunum oldu. Bu sunum, çalıştıkları iş yerinin imkânlarını kullanarak yeni bir iş kurmaya çalışan iki orta düzey yöneticinin işten çıkarılmasıyla başlayan etik tartışmaları üzerine inşa edilmişti. Helin ve Sandstörmler’in bu örnek üzerinden tartıştığı en önemli konu, bireylerin çalıştıkları iş dışında, işle ilgili başka hiçbir faaliyet yapmalarının ne derece doğru olduğudur. Yani bireylerden beklenen çalışmak, eve gidip yemek yemek, uyumak ve sonra gelip tekrar aynı işte çalışmak mıdır, yoksa bireyler başka aktiviteler yapmakta özgür olmalı mıdır? Bu soruyu örgütsel kimlik perspektifinden soran ve yukarıda bahsettiğimiz örnek üzerinden belirlemeler yapan Helin ve Sandstörmler şu soruları da sunumlarına eklediler: “Biz kimdik?” ve “Şirketimiz bizden kim olmamızı istiyor?”.

Çalışmanın kimlik oluşumuna etkisi bağlamında oldukça önemli belirlemeler içeren bu bildirinin dışında değinebileceğimiz bir diğer bildiri ise İsmail Bakan ve A. Melih Eyitmiş tarafından hazırlanan “İşyerinde Psikolojik Taciz (Mobbing): Nedenleri, Sonuçları ve Birey-Örgüt Bilinci Konusunda Kamu Kurumunda Yapılan Bir Alan Araştırması” başlıklı çalışmaydı. Çalışanlar açısından bireysel başarının mı yoksa etik kuralların mı daha önemli olduğu sorusu üzerinden gerçekleştirilen bu çalışmada varılan sonuç, etik kurallara uymaya çalışan bir kesimin varlığını gösterse de, ciddi oranda bir kesimin de duruma göre etik kuralları göz ardı edebildiğini göstermesi açısından önemli veriler ortaya koydu.

Bilçin Tak ve Fatmanur Ertuğrul sundukları “Çalışanlar Paydaşlarını Nasıl Algırlarlar: Türk Bankacılık Sektöründe Ampirik Bir Çalışma” başlıklı çalışmalarınıyla banka çalışanlarının, paydaşların kim oldukları, güçlerinin ve önemlerinin ne olduğu ve ilgilerinin ne yönde olduğuna dair algılarını analiz ettiler. Bu analize göre müşteriler, çalışanlar ve paydaşlar bankacılık sektöründe birincil paydaş olarak kabul edilmektedirler. Tak ve Ertuğrul bu analizlerini ortak sosyal sorumluluk ve paydaş yönetimi üzerine yapılan çalışmaların üzerine inşa ettikleri bir deneysel çalışmayla gerçekleştirdiler.

Bildirilerin sunulduğu oturumlar dışında, EBEN’in Genel Kurul oturumu gerçekleştirildi. Genel Kurulda EBEN Yönetim Kurulunda yer alacak iki kişi için yapılan seçimi Yunanistan’dan Anthony Gortzis ve Almanya’dan Michael Asslander isimli üyeler kazanarak yönetime dâhil oldular. Bütçe sunumunun da yapıldığı ve oylandığı oturumda konferansın yirmi ikincisinin 2009 yılının Ekim ayında Atina’da yapılacağı açıklandı. “Pathos for Ethics” ana başlığı altında iş başarısı, liderlik ve sürdürülebilirliğin sağlanması konuları çerçevesinde gerçekleştirilecek konferanstan önce farklı tarihlerde farklı ülkelerde çeşitli çalışma toplantıları düzenleneceği duyuruldu.

Konferansa Türkiye’deki çeşitli üniversitelerden çok sayıda akademisyen katılırken, yurt dışında görev yapmakta olan Türk akademisyenlerin de konferansa katılım sağlaması dikkat çekiciydi. Bu bilgiye dayanarak organizasyonun, iş ahlakıyla ilgili çalışmalar yapan akademisyenler tarafından çok önemsendiğini söylemek mümkün görünmektedir. Sivil toplum kuruluşlarından ise kurumsal katılım yalnızca İktisadi Girişim ve İş Ahlakı Derneği tarafından sağlandı. Oysa bilhassa sivil toplumun desteğiyle geliştirilebilecek bir dinamik olan iş ahlakı çalışmalarına STK katılımının artırılması, bu çalışmaların pratikteki karşılıklarının daha net görülebilmesi açısından bizce önemli bir katkı olacaktır. Çünkü bilhassa iş adamlarının belli kaygıları ve hassasiyetleri çerçevesinde örgütlenmiş olan dernekler ve vakıflar, EBEN organizasyonlarında yer alan teorik çerçeveye örnek sunacak çok sayıda pratiği de bünyelerinde barındırmaktadırlar.

Konferansın, iş ahlakı konusunda yapılan araştırmaların gittikçe derinleştiğini ve çeşitlendiğini görmek açısından umut verici nitelikte bir organizasyon olduğunu söyleyebiliriz. Çoğunluğu Avrupa ülkelerinden olan katılımcılardan bazı isimlerle yaptığımız konuşmalarda, iş ahlakı konusundaki yozlaşmanın dünya çapında kaygı duyulan bir konu hâline geldiğini gördük. Konferansta sunulan çalışmaların ana başlıkları da bu konuda çözüme yönelik adımlar atılabilmesi için yoğun bir çabanın var olduğunu gözler önüne sermektedir.